

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1936 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående vissa yrkesinspektionen berörande förhållanden.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 367, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Brädefors* och *Hagberg* i Luleå föreslagit,

»att riksdagen beslutar i lag fastställa, att varje arbetsplats skall besökas av yrkesinspektör minst en gång per år förutom de särskilda besök, som kunna nödvändiggöras på grund av klagomål och hemställan från arbetarna; att som fast arbetsplats även fastställa byggnadsarbetsplatser i de större städerna;

att yrkesinspektion har fullmakt att stoppa arbetet, där fara för arbetarnas liv kan föreligga, om icke omedelbara skyddsanordningar vidtagas;

att yrkesinspektionens personal utökas till det antal, som anses nödvändigt för att genomföra en effektiv yrkesinspektion».

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för berörda förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Tillsyn å efterlevnaden av de i *lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd* meddelade föreskrifter till förekommande av olycksfall och ohälsa i arbete samt rörande minderårigas och kvinnors användande i arbete ävensom av andra med stöd av arbetarskyddslagen meddelade föreskrifter utövas (enligt 23 §) av yrkesinspektionens befattningshavare samt kommunala tillsynsorgan. Överinseende däröver och ledning därav tillkommer yrkesinspektionens chefsmyndighet, som är socialstyrelsen. Yrkesinspektionens befattningshavare utgöras för tillsynstjänsten i allmänhet av yrkesinspektörer, yrkesinspektörsassistenter och yrkesunderinspektörer. För tillsyn å arbete, vartill kvinnor användas, finnes en yrkesinspektris jämte yrkesinspektrisassistenter. För tillsyn företrädesvis å bergverksarbete och därmed sammanhängande arbete anlitas bergmästare och gruvingenjörer. Konungen äger därjämte förordna, att tillsynen å visst slag av verksamhet skall, med fritagande helt eller delvis av övriga tillsynsorgan, utövas av specialinspektör, såsom sprängämnesinspektör, skogs- och flottledsinspektör samt järnvägsinspektör.

De kommunala tillsynsorganen utgöras av hälsovårdsnämnderna (24 §). Dessa äro emellertid berättigade att utöva tillsynen genom en eller flera lämpliga, av nämnden utsedda personer.

För tillsynstjänsten i allmänhet indelas riket i nio yrkesinspektionsdistrikt (enligt 23 § i lagen jämförd med instruktionen för yrkesinspektionen den 18 december 1931, S. F. S. nr 423). Yrkesinspektörerna äro envar beträffande sitt distrikt ansvariga för tillsynstjänstens i allmänhet tillbörliga fullgörande. De hava att leda yrkesinspektörsassistenternas och yrkesunderinspektörernas tjänsteutövning samt öva inseeende över de kommunala tillsynsorganens verksamhet.

Riket är indelat i fem bergmästaredistrikt med en bergmästare i varje distrikt (Kungl. Maj:ts brev till kommerskollegium den 14 juni 1929, S. F. S. nr 205).

Tillsyn skall i främsta rummet ägnas sådan verksamhet, vari arbetet måste anses medföra fara för olycksfall, ohälsa eller annat missförhållande, som lagen avser att förekomma. Om dylik fara i avseende å viss verksamhet i regel kan anses utesluten, är vederbörande tillsynsorgan ej förpliktadt företaga inspektion å arbetsställe, där sådan verksamhet utövas, med mindre anmälan eller annan särskild omständighet giver skäligen anledning misstänka, att bestämmelse i arbetarskyddslagen eller föreskrift, meddelad med stöd av lagen, därstädes icke tillbörligen iakttages.

Närmare bestämmelser om tillsynens utövande hava lämnats i instruktionen för yrkesinspektionen den 18 december 1931, kungörelsen den 18 december 1931 angående specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsynen å skogsavverknings-, kolnings-, flottledsbyggnads- och flottningsarbeten, kungörelsen den 31 december 1919 angående yrkesinspektionens specialinspektör för tillverkningen av explosiva varor och kungörelsen den 31 december 1919 angående yrkesinspektionens elektriska specialinspektörer.

I arbetarskyddslagen hava regler givits, som möjliggöra ett genomförande tvångsvis av lagens bestämmelser.

I sådant hänseende stadgas, bl. a., i 38 § 1 mom. första stycket, att socialstyrelsen på framställning av yrkesinspektör eller bergmästare eller där så eljest prövas nödigt äger förbjuda arbetsgivare att efter utsatt skäligen tid bedriva visst arbete eller använda viss arbetslokal, maskin, redskap eller annat hjälpmedel eller viss arbetsmetod utan att hava iakttagit visst av socialstyrelsen vid förbudets meddelande angivet villkor. Innan socialstyrelsen fattar beslut skall — enligt huvudregeln — arbetsgivaren hava blivit hörd i saken. Om synnerlig fara är för handen äger emellertid socialstyrelsen, utan att avbida arbetsgivarens yttrande, meddela dylikt förbud att träda i kraft omedelbart och gälla tills vidare, intill dess annorlunda förordnas. Vidare äger socialstyrelsen, där så finnes påkallat, genom polismyndighetens försorg på arbetsgivarens bekostnad vidtaga nödig anordning till säkerställande av förbudets upprätthållande.

Bestämmelser om rätt för socialstyrelsen att även i andra fall, på framställning av yrkesinspektör eller bergmästare eller eljest, meddela förbud eller föreskrifter finnas meddelade i 38 § 1 mom. andra stycket, 38 § 2 mom. samt 39 §.

I anledning av två vid 1930 års riksdag väckta motioner (I: 21 av herr Möller m. fl. och II: 77 av herr Hansson i Stockholm m. fl.) beslöt riksdagen på förslag av statsutskottet (utlåtande nr 151) att i skrivelse (nr 287) till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet samt om framläggande för riksdagen av det förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Den 20 september 1930 anbefalldes Kungl. Maj:t socialstyrelsen att — efter samråd i erforderlig omfattning med riksförsäkringsanstalten — med beaktande av vad riksdagen i sin skrivelse anfört verkställa utredning och avgiva förslag i det av riksdagen angivna hänseendet. ¶

Socialstyrelsen avlämnade sedermera den 17 december 1931 utredning rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet. Över utredningen avgavs därefter yttranden av vissa myndigheter och sammanslutningar.

I motion, I: 245, till 1934 års riksdag yrkade herrar Branting och Wahlmark, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring i lagen om arbetarskydd jämte instruktionen för yrkesinspektionen, att yrkesinspektörer och därmed jämställda inspektionsorgan gäves befogenhet att meddela sådant förbud och arbetsvillkor, som nu enligt 38 § 1 mom. första stycket i arbetarskyddslagen kunde utfärdas av yrkesinspektionens chefsmyndighet.

På hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 6) beslöt riksdagen, att motionen icke skulle föranleda till någon åtgärd.

Av årets statsverksproposition, femte huvudtiteln (sid. 17), framgår, att anslag till yrkesinspektionen för omkostnader för innevarande budgetår är uppfört i riksstaten med 116,700 kronor, därav för reseersättningar 100,000 kronor.

Det omnämnes, att socialstyrelsen hemställt om anvisande av samma belopp för nästa budgetår.

Härefter anför föredragande departementschefen, statsrådet Möller, till statsrådsprotokollet bland annat:

Innan jag går till en uppskattning av medelsbehovet, vill jag erinra, att frågan om en effektivisering av yrkesinspektionen varit föremål för uppmärksamhet sedan flera år. Sålunda föreligger ett av socialstyrelsen i ämnet utarbetat förslag, vilket dock med hänsyn till de med dess realiserande förärade kostnaderna hittills icke blivit föremål för statsmakternas prövning. Då en utredning rörande socialstyrelsens organisation pågår, vilken utredning jämväl kommer att beröra förevarande spörsmål, torde styrelsens förslag av denna anledning ej böra upptagas till avgörande förrän i samband med de organisationsfrågor, som utredningen i övrigt omfattar. Emellertid synas mig vägande skäl tala för att en detalj i effektiviseringsproblemet redan nu blir föremål för uppmärksamhet. Jag syftar härvid på att bereda tillfälle till ökat antal tjänstesor vid yrkesinspektionen.

Under budgetåret 1931/1932 stod till förfogande för ifrågavarande ändamål ett belopp av 120,000 kronor. En nedsättning har därefter ägt rum, så att

beloppet under de senaste budgetåren uppgått till 100,000 kronor. Denna nedsättning sammanhänger delvis med vidtagen reduktion av utgående ersättningar men har huvudsakligen föranletts av statsfinansiella skäl. Då emellertid erfarenheten visat, att ett effektivt fullgörande av inspektionens uppgifter icke kan ske inom ramen av det belopp, som nu står till förfogande för tjänsteresor, synes mig en höjning nödvändig. Det kan enligt mitt förmenande icke vara tillfredsställande, att en institution av ifrågasatt karaktär saknar tillgång till nödiga medel för de av verksamheten påkallade inspektionsresorna.

Med nu angivna utgångspunkt har jag vid uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår funnit mig böra föreslå den förändringen av socialstyrelsens förslag, att en höjning av de till reseersättningar avsedda medlen med förslagsvis 18,300 kronor vidtages.

Utskottet.

Av chefens för socialdepartementet anförande till statsrådsprotokollet framgår, att frågan om åtgärder för att åstadkomma större verkan av yrkesinspektionen kommer att upptagas till avgörande i samband med de spörsmål, som äro föremål för övervägande vid pågående utredning rörande socialstyrelsens organisation. Såsom jämväl framgår av statsrådets anförande har för övrigt i årets statsverksproposition för att bereda yrkesinspektionen ökad möjlighet att utöva tillsyn föreslagits en höjning för nästa budgetår av anslaget till reseersättningar med 18,300 kronor.

Enligt utskottets mening är det icke lämpligt, att riksdagen i det läge, vari frågan om åtgärder för att åstadkomma större verkan av yrkesinspektionen sålunda befinner sig, nu tager ställning till de förslag i ämnet, som framlagts i den föreliggande motionen.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion, II:367, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 februari 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, Sigfrid Hansson, P. Sandström, Norman, Karl Bodin, Knut Petersson** och *Carlström*;

från andra kammaren: herrar *Österström**, *Hage, Johanson* i Hallagården, *Olovson* i Västerås, *Skoglund**, *Pettersson* i Hällbacken, *Hansson* i Trollhättan och *Sandström* i Sollefteå.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.